

Ruoka-avun järjestäminen Lapin kunnissa 2025-2026

KH 04.11.2024 § 311

Valmistelija

kehitysjohtaja Sampo Kangastalo ja hyvinvointikoordinaattori Jenny Järvinen

Valtioneuvosto on antanut asetuksen (STM/2024/98), jolla vakinaistetaan valtionavustus ruoka-aputoiminnan järjestämiseen. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.10.2024.

Ruoka-aputoimintaan osoitettu rahoitus on kolme miljoonaa vuodessa. Ruoka-apua koordinoivat alueelliset hanketoimijat, jotka siirtävät avustukset edelleen yleishyödyllisille yhteisöille. Vuonna 2023 hankeavustusten piirissä oli 195 ruoka-aputoimijaa.

Avustettavan toiminnan tavoitteena on tukea ruoka-aputoiminnan järjestämisen edellytyksiä, vahvistaa alueen kuntien ja sillä toimivien ruoka-aputoimijoiden tavoitteellista yhteistyötä sekä vahvistaa ruoka-aputoiminnan yhteyttä ja kiinnittymistä alueella tapahtuvaan, osallisuutta edistävään ja eriarvoisuutta, köyhyyttä, syrjäytymistä ja syrjintää vähentävään hyvinvointityöhön.

Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt kertaluonteisia avustuksia ruoka-avun järjestämiseen vuodesta 2016 alkaen lähes vuosittain.

Ruoka-avussa jaettava ruoka on pääosin kauppojen, tukkujen ja tehtaiden lahjoittamaa hävikki- ja ylijäämäruokaa. Osa ruoka-apua ovat myös yhteisölliset ruokailut.

Jatkossa ruoka-aputoimintaan osoitettuja valtionavustuksia myöntää Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa valtionavustuslaissa säädetyistä valtionapuviranomaisen tehtävistä, kuten avustusten myöntämisestä, maksatuksesta, valvonnasta, seurannasta ja vaikutusten arvioinnista.

Valtionavustukset myönnetään alueittain laajempina kokonaisuuksina hankehallinnoijille, eli kunnille tai hyvinvointialueille, jotka siirtävät valtionavustusta edelleen osatoteuttajille. Alueelle myönnettävä valtionavustus kohdistetaan pääasiassa osatoteuttajien ruoka-aputoiminnan järjestämisestä aiheutuviin välittömiin kustannuksiin.

Valtioneuvoston asetusta on tarkoitus soveltaa ensimmäistä kertaa syksyllä 2024 avattavassa valtionavustushaussa, josta THL tiedottaa myöhemmin.

Lapissa Rovaniemen kaupunki on toiminut hakijana Lapin hyvinvointialueen kuntien yhteishankkeelle Lapin hyvinvointialueen ja kuntajohtajien 30.6.2023 kokouksen 2 §:n päätöksen mukaisesti vuonna 2024.

Lapin hyvinvointialueen ja kuntajohdon välisessä kokouksessa 25.10.2024 on keskusteltu Lapin ruoka-avun hankehallinnoijasta vuosina 2025-2026. Rovaniemen kaupunki esittää, että Lapin alueella haku ja hankehallinnointi toteutetaan kiertävällä vastuulla ja vuosille 2025-2026 vastuu siirtyy seuraavalle kunnalle, jonka alueella toimii aktiivisia ruoka-aputoimijoita.

Marraskuussa 2024 avautuu valtionavustushaku ruoka-avun järjestämiseksi vuosina 2025-2026. Avustuksen myöntää valtioneuvoston asetuksella THL ja hakijana voi toimia kunta tai hyvinvointialue. Kunta tai hyvinvointialue vastaa hankehallinnoijana ruoka-aputoiminnan kokonaisuudesta alueellaan ja siirtää valtionavustusta edelleen ruoka-aputoiminnan osatoteuttajille. Ruoka-aputoiminnan osatoteuttajana voi toimia alueen yleishyödyllinen yhteisö. Vuonna 2024 Lappiin myönnettiin avustusta yhteensä 60 760 euroa ja se kohdennettiin seitsemälle toimijalle yhteensä kolmentoista eri Lapin kunnan alueella.

Lapin hyvinvointi- ja kuntajohtajakokouksessa 25.10.2024 esitettiin Lapin ruoka-avun hallinnoijaksi Tornion kaupunkia.

Esitämme, että

- 1) Tornion kaupunki ottaa vastuun Lapin ruoka-apu -hankkeen hallinnoinnista vuosina 2025-2026. Tämän jälkeen hallinnointivastuu siirtyy seuraavalle Lapin kunnalle, jonka alueella toimii aktiivisia ruoka-aputoimijoita.
- 2) Hankkeen yhteyshenkilöksi nimetään hyvinvointikoordinaattori Jenny Järvinen

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kujala Jukka

Päätösehdotus Tornion kaupunki ottaa vastuun Lapin ruoka-apu -hankkeen hallinnoinnista vuosina 2025-2026. Tämän jälkeen hallinnointivastuu siirtyy seuraavalle Lapin kunnalle.

Hankkeen yhteyshenkilöksi nimetään hyvinvointikoordinaattori Jenny Järvinen.

Päätös Hyväksyttiin.

KH 03.02.2025 § 41

Valmistelija Hyvinvointikoordinaattori Jenny Järvinen ja kehitysjohtaja Sampo Kangastalo

Ruoka-aputoiminnan valtionavustuksen hankehaku oli auki 29.11.2024-31.1.2025 välisenä aikana. Ruoka-aputoiminnan valtionavustushakuun liittyen Tornion kaupunki laitoi Lapin kuntien (21 kuntaa) kirjaamoihin saatekirjeen ja kyselyn halukkaista ruoka-avun osatoteuttajista Lapin alueella. Osatoteuttajia ilmoittautui yhteensä kahdeksan eri puolilta Lappia ja toimintaa toteutuu heidän toimestaan yhteensä 18 Lapin kunnan alueella. Hankehaussa on olennaisena osana myös Lapin hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö. Osatoteuttajien ja yhteistyötahojen kanssa on pidetty hankesuunnitelmakokous.

THL päättää valtionavustuksen myöntämisestä 2 kuukauden sisällä hakuajan päättymisestä.

Hankesuunnitelma on asiakohdan oheisaineistona.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kujala Jukka

Päätösehdotus Kaupunginhallitus merkitsee Lapin Ruoka-apu -hankkeen tilannekatsauksen tiedoksi.

Päätös Merkittiin tiedoksi.

KH 22.04.2025 § 145
5234/02.05.01.01/2024

Valmistelija Kehitysjohtaja Sampo Kangastalo ja hyvinvointikoordinaattori Jenny Järvinen

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on myöntänyt valtionavustusta ruoka-aputoiminnan järjestämisen kustannuksiin vuosille 2025–2026 hankehakemusten perusteella. Valtionavustuksen hakijana ja hankehallinnoijana voivat kyseisessä haussa toimia kunkin hyvinvointialueen keskuskunta tai vaihtoehtoisesti kuntien yhdessä niin sopiessa, muu alueen vastuukunta, alueen maakuntaliitto tai hyvinvointialue.

Tornion kaupunki toimii hakijana Lapin hyvinvointialueen kuntien yhteishankkeelle Lapin hyvinvointialueen ja kuntajohtajien 25.10.2024 kokouksen 3 §:n päätöksen mukaisesti. Hankkeen hallinnoijana Tornion kaupunki vastaa valtionavustuksen hakemisesta, raportoinnista rahoittajalle sekä avustuksen edelleen jakamisesta ruoka-avun osatoteuttajille. Lisäksi hankkeen hallinnoija toimii ohjausryhmän koollekutsujana. Hankkeen tavoitteena on varmistaa, että Lapin kuntien alueella on jatkossakin edellytykset tarjota ruoka-apua sitä tarvitseville väestöryhmille ja henkilöille. Hankehakemus laadittiin yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen ja alueen ruoka-aputoimijoiden kanssa. Mukana hankkeessa ovat seuraavat kunnat: Rovaniemi, Pello, Tornio, Inari, Tervola, Kemi, Kemijärvi, Sodankylä, Salla, Posio, Muonio, Kolari ja Kittilä. Hankkeen toteutusaika on vuoden 2026 loppuun.

Valtionavustuksella katetaan avustuskelpoiset kustannukset, joita ruoka-apua järjestävillä osatoteuttajilla syntyy vuosien 2025–2026 aikana. Lisäksi hankehallinnoija varaa rahoituksen ehtojen mukaisesti 8 % haettavasta summasta käytettäväksi hankkeen raportointiin ja muihin hankehallinnollisesti välttämättömiin tehtäviin. Hankkeeseen ei sisälly omarahoitusosuutta. Yhteistyö hankkeen osatoteuttajien kanssa toteutuu osatoteuttajasopimuksilla, jotka tehdään hankehallinnoijan ja osatoteuttajien välille. Tornion kaupunki tekee yhteistyösopimuksen hankkeen käynnistyessä Lapin hyvinvointialueen kanssa koskien palveluohjausta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja ruoka-aputoiminnan välillä. Ruoka-aputoimijat ovat vastuussa siitä, että ne täyttävät toimijoille asetetut edellytykset ja toimittavat hankeraportointiin tarvittavan aineiston hankehallinnoijalle.

Lapin hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarjoamisesta ruoka-avun piirissä oleville tarpeen mukaan ja pyrkii toteuttamaan aktiivista palveluohjausta myös ruoka-apua tarvitseville. Toimijoiden välinen yhteistyö toteutuu hankkeelle perustettavan ohjausryhmän kautta.

Myönnetyn avustuksen määrä ja sen kohdentaminen hakijoille

Avustusta haettiin yhteensä 221 800 €, josta 206 800 € ruoka-aputoimijoille ja 15 000 € Tornion kaupungille hankehallinnon kuluihin (8 % haetusta avustuksesta). Haettu avustus perustuu kunkin ruoka-aputoimijan ilmoittamaan summaan. THL myönsi Lappiin avustusta kokonaisuudessaan 183 315 €. Vuoden 2025–2026 ruoka-aputoiminnan järjestämistä koskevassa haussa haettavissa oleva avustuksen enimmäismäärä perustuu alueen asukaslukuun. THL ei ole määritellyt päätöksessään, kuinka myönnetty avustus tulisi kohdentaa hakijoille. Tornion kaupungin hallintosäännön 26 §:n mukaan kaupunginhallitus päättää keskushallintopalveluiden osalta valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden avustusten hakemisesta. Avustusta hakivat seuraavat ruoka-aputoimijat: Pellon Helluntaiseurakunta, Kumppanuuskeskus Luotsi ry, Ivalon seudun työttömät ry., Tervolan Nuorisoseura ry, Sydänyhteisö ry, Suomen Punaisen Ristin Lapin piiri, MIELI Rovaniemen Seudun Mielenterveys ry, sekä Rovaniemen seurakunta/diakonia.

Avustusta myönnettiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätöksellä (valt-2024-10-17) kaikille hakijoille yhteensä 183 315 €. Myönnetty avustus esitetään kohdennettavan valtionavustus päätöksessä mainituille kahdeksalle toimijalle samassa suhteessa, kuin hakijat ovat avustusta hakeneet. Tällä jakoperusteella jokaisen hakijan avustussumma vähenee yhtä paljon suhteessa haettuun avustukseen. Tarkempi laskelma avustuksen jakautumisesta liitteenä.

Tornion kaupungilla ei ole mahdollisuutta arvioida ruoka-avun tarvetta muissa Lapin kunnissa muilta osin, kuin niillä tiedoin, jonka hakijat ovat hakuvaiheessa ilmoittaneet talousarvioissaan. Myöskään väestömääriin perustuvaa jakoperustetta ei ole tarkoituksenmukaista käyttää, sillä kunnan väkiluku ei ole suoraan verrannollinen ruoka-avun tarpeeseen tai ruoka-aputoimijoiden vuosittaisiin järjestämiskuluihin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kujala Jukka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen avustuspäätöksen mukainen avustussumma kohdennetaan hakijoille samassa suhteessa, kuin avustusta on haettu. Avustus kohdennetaan seuraavasti: Pellon Helluntaiseurakunta 6 200 €, Kumppanuuskeskus Luotsi ry 13 700 €, Tervolan Nuorisoseura ry. 1 100 €, Sydänyhteisö ry. 6 100 €, Suomen Punainen Risti, Lapin piiri, 45 500 €, MIELI Rovaniemen Seudun Mielenterveys ry 86 600 €, Ivalon seudun työttömät ry 5 300 €, Rovaniemen seurakunta/diakonia 3 800 €, Tornion kaupunki 15 000 € (hallinnointikulut).

Päätös

Varajäsen Aino Hyöppinen ilmoitti olevansa esteellinen ja poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 17.29–17.30. Esteellisyyden peruste: hallintolaki 28.1 § 5 kohta.

Hyväksyttiin.
